

נדידה – שמירת טבע

בעיות שמירת הטבע של הציפורים הנוודות

א. הבעיה המרכזית: צייד

בעיה מרכזית במזה"ת של צייד ציפורים היתה בתקופת מלחה"ע הראשונה. לאחר עזיבת התורכים את הארץ, נותרו כלי נשק רבים בארץ, ולרבים היה נשק חם. יונקים רבים כגון יחמורים ואיילים חוסלו בתקופה זו ונכחדו בשל צייד. למשל, אוכלוסיית היעלים ירדה משמעותית ובעקבותיה אוכלוסיית הנמרים. רק ב-63' נאכפו חוקי צייד ואוכ' היעלים גדלה. ובקשר לציפורים: ישראל אהרונני היה זאולוג של הצבא התורכי. היה לו צייד בדואי שבעזרתו היה משיג ומוכר חיות שונות. גם כיום, בלבנון למשל, יש ציידים רבים (400,000, לעומת 5000 ציידים יהודים בארץ). בכלל, באגן הים התיכון יש ציידים רבים, 3 מיליון בתורכיה ובאיטליה, למשל. משמש כמקור פרנסה. צייד יכול לבוא גם מתוך אמונות תפלות ומסורות. וכמובן, יש הצדים בשביל להשיג מזון. למשל: בסודן תופסים חסידות הנכנסות למים כדי להתקרר (קל לתפוס אותן כיוון שהן רטובות).

ירי בעופות פוגע בעשרות עופות דורסים מדי שנה. נעשה סקר והתברר שבאגן הים התיכון מספרד ועד ישראל הורגים מדי שנה כ-60-40 מיליון ציפורים ע"י צייד, מהווה בערך 10% מהנוודות. כיום צדים יותר באזורנו מאשר בעבר. יש המגדלים בזים לצייד, נפוץ בעיקר בחצי האי ערב.

ב. הרס בתי גידול

בעבר שקנאים (האוכלים קילו דגים ב-5 ימים) היו עוצרים בעמק החולה לאגור מזון, אך מזמן הקמת המדינה וייבוש הביצות נעלמו בתי גידול אלו. נשתלו עצי אורן רבים במקום מגוון גדול של עצי חורש שהיו, וציפורים רבות לא מצאו מזון בעצי האורן. הבנייה הנרחבת והמזבלות שינו בצורה דרסטית את האוכלוסיות החיות בארץ. למשל, שחפים: מאלפים בודדים, עם הקמת חיריה, גדלה אוכלוסייתם ל-120 אלף שחפים (המסכנים את המטוסים באזור בן גוריון). החסידות עוצרות בשדות חקלאיים ואוכלים מזיקים, אך שקנאים האוכלים בבריכות דגים – יוצרים בעיה קשה.

ג. קווי מתח גבוה

נעשה פרויקט גדול עם חברת החשמל להשמת מנחתים על עמודי חשמל פרויקט שהוריד את ההתחשמלויות – אלפים בשנה – לפחות.

ד. הרעלות

חוקים בנושא אינם נאכפים דיו. למשל, השנה הורעלו 50 עגורים איפשהו בארץ, והמרעילים לא נתפסו. דוגמא נוספת: הרעלות בעמק בית שאן שגבו 700 פרטים של דאיות שחורות (!). דוגמא נוספת: לפני כעשרות גולן (שעל) הורעלו 35 נשרים. כיוון שבתי גידול טבעיים רבים נהרסו, הציפורים הולכות לשדות חקלאיים, והחקלאים מגיבים כדי לשמור על פרנסתם.

ה. קונפליקט עם חיל האוויר

מתאמן בגובה נמוך, עושה נזקים גדולים בקרב אוכלוסיית הציפורים

ו. בזירות

בזים רבים נכחדו בשל תפיסתם ושימוש בהם (למשל לצורכי צייד).

פתרונות:

א. השבה לטבע של אוכלוסיות בסכנת הכחדה

בשנות ה-60 אוכלוסיית הבזים התמוטטה לגמרי בשל הרעלות. הגו רעיון לבנות גרעין רבייה לבזים נודדים. נעשה קמפיין להפסקת שימוש ברעלים במקביל. בז נודד מטיל 4 ביצים, מיד לאחר הטלה לקחו אותם לאינקובטור. לנקבה יש במערכת המין ביצים "ספיר", למקרה שהביצים הראשונות הלכו – כך עם לקיחת הביצים לאינקובטור, הטילה עוד. לבסוף הוחזרו הגוזלים הרבים (12 במקום 4) ועם הרבה מזון גדלה האוכלוסייה. הופסק השימוש ב-DDT, ואוכלוסיית הבזים הוחזרה לטבע והתאוששה. באותה שיטה הגדילו את אוכלוסיית הקונדורים. במקרה שלהם, במקום פעם בשנתיים, היו 3 הטלות בשנה. תוך 15 שנה הגיעו ל-170 קונדורים בכלובים. עם שחרורם, סבלו רבים מהרעלת עופרת (מגופות איילים שניצודו).

בארץ: גם, מפורט במצגת.

ב. -

דילג על נושאים רבים, למשל נושא החולה.

ציפורים ומטוסים: קונפליקט או זו קיום

ישראל בעלת מספר רב של ציפורים ושל מטוסים לקמ"ר. מטבע הדברים יש תאונות בין מטוסים לציפורים 1912 – תאונה ראשונה של מטוס עם ציפור. חומרת התאונה היא פונקציה של מהירות המטוס ומשקל הציפור. תאונות קורות גם בין ציפורים לרכבים על הקרקע. בחיל האוויר, טיסה מהירה ובגובה נמוך גוררת תאונות קשות. הבעיה העיקרית, ממחקר שנעשה, הוא בתקופת הנדידה. 2000-11: התקלות מטוס "ברק" בשלוש חסידות בעת המראה. הנזקים מהתקרית היו קשים ויקרים. מקרה אחר: מכת חסידה בטיסה שפגעה במטוס וכמעט הרגה את הטייס. מקרים נוספים: פגיעות ציפורים ועטלפים במסוק צבאי ומשטרתי תאונות יכולות להיות קטלניות. הקונפליקט הזה מהווה נזקים של מיליארדים בשנה. בארה"ב יש כ-2700 תאונות בשנה עם ציפורים. באתיופיה היתה משחטה ליד שדה התעופה, שמשכה ציפורים רבות, והיו תאונות רבות.

בתעופה הצבאית טסים נמוך ומהר – תאונות רבות. בתעופה אזרחית התאונות מתמקדות באזור שדות תעופה, שכן בזמן הטיסה לרוב אין ציפורים בגובה 35 אלף רגל. הסכנה בתעופה אזרחית היא שסכנת המוות היא לעשרות ואף יותר נפשות. *JFK, 1975*, מטוס נוסעים נכנס ללהקה כלשהי, ובמזל אף אחד לא נהרג. חיריה – הקרבה לבן גוריון הייתה בעייתית, שכן משכה (עד סגירתה) שחפים וסיכנה מטוסים נוחתים וממריאים. לכל מין מבנה נוצה שונה (כמו טביעת אצבע). כך ריכזו נתונים על מינים שונים וידעו לזהות באמצעות תוכנה מאיזה מין נגרמו תאונות שונות. נראה כי 80% מהתאונות נגרמו ממינים מסויימים. כלבים אומנו לסלק ציפורים משדות תעופה. בחיל האוויר הכלבים עזרו להוריד את התאונות ב-60%. חינוך והסברה: נעשה קמפיין בנושא בחיל האוויר.

לסיכום, נושא הקונפליקט הוא בעיקר עם האדם – הפוגע במינים הנוודים. תפקידנו לנסות ולפתור קונפליקטים אלו בכוחות עצמינו